

CURSUSLOCATIES	CONTACTPERSONEN
Groningen: Lutherse kerk Haddingestraat 23, 9711KC Groningen	Dhr. Rob Kroes robkroes@hotmail.com 06-547 471 08
Leeuwarden: Lutherse kerk Nieuwe Oosterstraat 28-30, 8911KN Leeuwarden	Mevr. Steffi Schijveschuurder scriba@frieselutheranen.nl 06-331 304 95
Zwolle: Luthersekerk Koestraat 2-4, Zwolle (ingang via Potgietersingel, achterkant van de kerk)	Ds. Margo Jonker margojonker@kpnplanet.nl 038-452 54 08
Hengelo: Lebuinuskapel, Dorpsmatenstraat 40, 7551 BP Hengelo	Ds. Louisa Vos louisa.vos@gmail.com 06-441 134 97
Dalfsen: kerkelijk centrum 'De Overkant Kerkplein 22, 7721 AD Dalfsen	Dhr. Frits Prins prins96@kpnmail.nl 0529-43 32 68
Zutphen: Lutherse kerk Korte beukerstraat 15, 7201 LD Zutphen	Mw. Carry Nijland 7204S85@hetnet.nl 06-168 981 51
Arnhem: Oud-Katholieke kerk Adolf van Nieuwenaarlaan, 6824 AM Arnhem	Mw. Marianne Brussel mariannebrussel@gmail.com 06-212 640 59
Nijmegen: Lutherse kerk Prins Hendrikstraat 79, 6521 AX Nijmegen	Ds. Susanne Freytag s.freytag@gmx.net 06-439 552 83
Ede:	Dhr. Daan van Doorne scriba@elg-edel.nl 06-250 059 18
Culemborg:	mw. Marion van der Werf elg.culemborg@live.nl 06-180 602 36
Utrecht: Nikolaikerk Nikolaaskerkhof 8, 3512 XC Utrecht	Dhr. Izaäk van Kralingen izaakvankralingen@planet.nl 030-606 56 67
't Gooi: Gemeente Centrum ELG Het Gooi Mecklenburglaan 52, 1404 PJ Bussum	ds. Willy Metzger predikant@elghetgooi.nl 035-692 02 41
Amsterdam: Oude Luthersekerk Singel 411, 1012 WN Amsterdam (ingang Handboogstraat 4, achterzijde gebouw)	dhr. Guido Leerdam guidoleerdam@gmail.com 06-201 774 99
Eindhoven: Oud-katholieke kerk Boschdijk 354, 5622 PA Eindhoven (parkeerplaats bereikbaar via Jan Duikerlaan)	Ds. Susanne Freytag s.freytag@gmx.net 06-439 552 83

Rooster Leren van Luther 2019-2020

Bijeenkomsten	1e	2e	3e	4e
Groningen	09-okt mi	06-nov mi	11-dec mi	29-jan mi
Leeuwarden	09-okt	06-nov	11-dec	29-jan
Zwolle	26-sep	07-nov	28-nov	12-dec
Dalfsen	02-okt	06-nov	04-dec	22-jan
Zutphen	25-sep	16-okt	20-nov	18-dec
Hengelo	13-nov	11-dec	08-jan	05-feb
Arnhem	03-okt	16-okt	13-nov	08-jan
Eindhoven	02-okt mi	30-okt mi	27-nov mi	15-jan mi
Nijmegen	02-okt	30-okt	27-nov	15-jan
Ede	01-okt	29-okt	26-nov	07-jan
Culemborg	20-nov	11-dec	15-jan	12-feb
Utrecht	10-okt	14-nov	12-dec	09-jan
't Gooi	17-okt	21-nov	16-jan	06-feb
Amsterdam	21-nov	19-dec	23-jan	20-feb

Tenzij anders vermeld vindt de cursus plaats aan het begin van de avond van 19.30-21.00 uur. Middagbijeenkomsten zijn van 14.30-16.00.

Soms is de volgorde van de cursusonderwerpen veranderd. Contactpersonen informeren u daarover voor of tijdens de eerste bijeenkomst.

Film: 29 februari 2020 (overdag) in de Nikolaikerk Utrecht (vlakbij station Utrecht Vaartse Rijn)

Kosten: € 20,- (inclusief reader die tijdens de eerste bijeenkomst wordt uitgereikt)

Aanmelden voor de cursus

Wilt u zich aanmelden voor de cursus stuur dan een e-mail (of bel) naar de contactpersoon van de cursuslocatie waar u de cursus wilt volgen.

De kosten van de cursus kunt u contant betalen op de eerste bijeenkomst.

Cursus Leren van Luther 2019-2020

Dietrich Bonhoeffer als inspiratiebron

Voor wie zich wil verdiepen in geloofsvragen is er al een aantal jaren de cursus Leren van Luther.

Voor deelnemers uit alle kerken en belangstellenden.
Dit jaar staat de bekende theoloog Bonhoeffer centraal.
Deze cursus wordt in 14 plaatsen door het land aangeboden.

Protestantse theologie is niet te begrijpen zonder kennis van het gedachtegoed van de kerk-hervormer Maarten Luther (1483-1546).
Het gedachtegoed van Luther heeft veel theologen geïnspireerd.

In de cursus Leren van Luther wordt elk jaar op een andere wijze aandacht gegeven aan wat Luther en zijn theologie voor ons in onze tijd kan betekenen.

Een bekende volgeling van Luther, Dietrich Bonhoeffer, wilde de gelovigen van zijn tijd wakker schudden. Bonhoeffer zocht naar inspirerende, nieuwe en frisse manieren van kerk zijn. In 2020 wordt herdacht dat Dietrich Bonhoeffer op 9 april 1945 is terechtgesteld.

We gaan in vier bijeenkomsten op zoek naar lutherse wortels en lijnen in het werk van Bonhoeffer.

Over de Cursus

Dietrich Bonhoeffer (1906-1945) was een Luthers theoloog en predikant die vooral door zijn verzet tegen het Nazi-regime voor velen een grote inspiratiebron is geworden. Eén vraag houdt Bonhoeffer zijn hele leven lang bezig: wat is de kerk, wie is de kerk, en waar is de kerk voor?

In zijn proefschrift (hij is dan pas 21 jaar) maakt Bonhoeffer duidelijk dat de kerk niet moet praten over Christus en het evangelie, maar zelf

vindplaats moet zijn van Christus in de wereld. Christus bestaat als gemeente. Dat schept een enorme verplichting! Genade en vergeving kunnen niet zonder Navolging (de titel van Bonhoeffers beroemdste boek). En die navolging van Christus is geen hoogst individuele zaak maar vraagt om sociaal engagement.

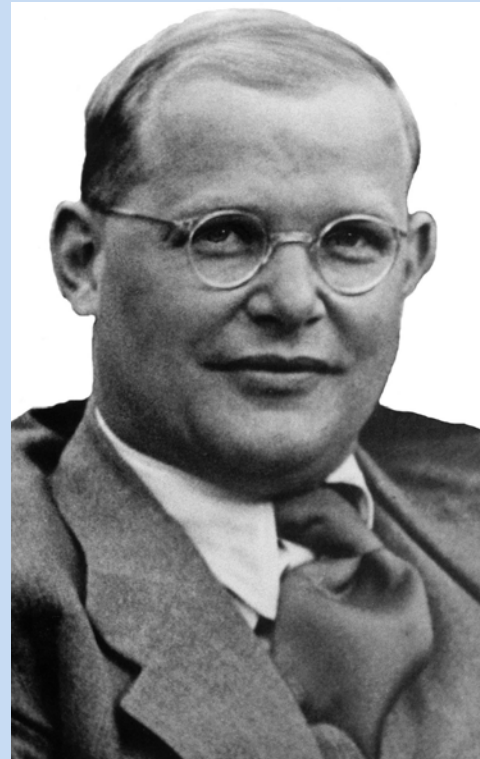
In Amerika leert Bonhoeffer hoe zwarte geloofsgemeenschappen dat laten zien in hun hulp aan slachtoffers van uitsluiting en racisme. Geen wonder dat hij vervolgens in Nazi-Duitsland één van de spraakmakende gezichten wordt van de Bekennende Kirche, die zich verzet tegen de dictatuur en tegen mede-christenen die trouw zweren aan Hitler.

Aanvankelijk propageert Bonhoeffer pacifisme. Hij zamelt geld in om Joden te helpen vluchten naar Zwitserland. Daarvoor wordt hij in 1943 gearresteerd en veroordeeld. Tijdens zijn tijd in de Gestapo-gevangenissen en concentratiekampen schrijft hij de brieven en gedichten die nu nog een enorme indruk maken.

Na de mislukte aanslag op Hitler in 1944 blijkt dat Bonhoeffer via familie ook betrokken was bij de groep officieren die die aanslag hadden beraamd. Op 9 april, drie weken voor het einde van de oorlog, wordt Bonhoeffer op persoonlijk bevel van Hitler opgehangen. Zijn laatste woorden voordat hij werd opgehangen, waren: "Dit is het einde, voor mij het begin van het leven."

Bonhoeffer heeft zich niet alleen laten inspireren door het radicale denken van Maarten Luther (1483-1546), maar heeft dat denken ook voor onze tijd opnieuw doordacht en doorleefd. In de cursus *Leren van Luther 2019-2020* (75 jaar na Bonhoeffers voortijdige dood) staan we stil bij zijn belangrijkste teksten over het wezen van een kerkelijke gemeenschap, over de spanning (of niet) tussen christen-zijn en leven in een niet-christelijke samenleving en over de betekenis van 'navolging' in onze tijd. Soms komt daarbij ook het denken van Luther prominent aan de orde en soms denken we even mee met andere theologen die de actualiteit van Luther (en Bonhoeffer) voor het voetlicht brengen.

De cursus van vier bijeenkomsten van telkens 1,5 uur vindt plaats in Groningen, Leeuwarden, Zwolle, Dalfsen, Zutphen, Hengelo, Arnhem, Eindhoven, Nijmegen, Ede, Culemborg, Utrecht, 't Gooi en Amsterdam en wordt geleid door een team van Lutherse theologen en predikanten. De serie wordt afgesloten met een film over het leven van Bonhoeffer.

Over de Bijeenkomsten

Bijeenkomst 1 'Navolging'

docenten: ds Klaas Touwen of ds. Margo Jonker
Het gebod van Jezus is hard, onmenselijk hard, voor wie er zich tegen verzet, maar zacht voor wie er zich gewillig aan overgeeft. Navolging heeft dan ook niets te maken met krachtprestaties van de ziel. Dat is er dikwijls van gemaakt in een christendom waarin de genade een leerstuk was geworden, het geloof een systeem en het menselijk gedrag een kwestie was van gebod op gebod en regel op regel. Jezus vraagt niet het onmogelijke of onmenselijke: zijn gebod wil nooit leven vernietigen, maar leven bewaren, sterken, genezen. Navolging is vreugde.

Bijeenkomst 2 'Bonhoeffer's beeld van Christus en van de kerk'

docenten: ds. Louisa Vos of ds. Willy Metzger
Bonhoeffers opvatting over de gemeente is spannend in een tijd waarin de kerk naar de marge is gedreven en God geen centrale plek meer inneemt in de leefwereld van mensen. Als er al wordt geloofd, dan doen mensen dat in toenemende mate bij voorkeur in de privésfeer, met interpretaties die nog maar zelden met anderen worden gedeeld. In deze actuele context wagen we ons aan de spannende theologie van Bonhoeffer die laat zien dat de oorsprong van geloof en kerk-gemeenschap bij God ligt en niet bij mensen. Christus zelf vormt de kerk. Hij is de kerk: 'Christus als Gemeinde existierend'. We gaan na of deze visie verband houdt met Luthers opvatting van de gemeente. En we stellen onszelf de vraag wat Bonhoeffer kan betekenen voor de kerk en haar gemeenten in onze tijd en in onze samenleving.

Gezamenlijke afsluiting: Film

De cursus wordt voor alle locaties gezamenlijk afgesloten met de vertoning van een film over het leven van Dietrich Bonhoeffer op 29 februari 2020 (overdag) in de Nikolaikerkerk Utrecht (vlakbij station Utrecht Vaartse Rijn)

Bijeenkomst 3 'De verhouding tussen christelijk leven en seculiere cultuur'

docenten: ds. Susanne Freytag, of ds. Pieter Oussoren en dr. T. van Willigenburg
Luthers beeld van Gods geestelijke 'regiment' en Gods 'wereldlijke regiment' laat zien dat 'kerk' en 'wereld' elkaar nodig hebben. Sterker nog, het in onze samenleving algemeen aanvaarde seculiere humanisme met zijn nadruk op menselijke waardigheid en gelijkheid had zich zonder het Christendom en zonder de reformatie helemaal niet kunnen ontwikkelen. Gelukkig maar, want de praktijk van het evangelie, zo betoogde Luther, vraagt om een geordende samenleving en een goed functionerende overheid. Maar als de seculiere wereld te ver af komt te staan van de sterke ideeën van het evangelie krijgen heilsideologieën als fascisme, communisme of markt-liberalisme de overhand. Bonhoeffer kon er over meepraten. Als zulke afgoden gaan winnen moet je vanuit het evangelie in verzet komen. Maar hoe ver mag dat verzet gaan? Wat voor houding is vandaag gevraagd van christenen en van de kerk in onze tijd?

Bijeenkomst 4 'Leven met de Bijbel – Leven als getuige, belijder of martelaar?'

docent: prof. dr. Markus Matthias
Je zou een christelijk leven als een soort levensbeschouwing kunnen verstaan. Dan deel je met anderen bepaalde waarden, bepaalde manieren om te kijken naar jouw medemens, naar de natuur en naar dat wat achter of na de fysieke wereld te bedenken valt. Uit zo'n levensbeschouwing vloeit dan ook een bepaald gedrag voort. In die zin is een levensbeschouwing feitelijk een bepaalde praktijk van het leven. Wij willen in deze sessie van de cursus nagaan hoe Dietrich Bonhoeffer probeerde met en vanuit de Bijbel „praktisch“ te leven. Wat heeft ertoe geleid dat Dietrich Bonhoeffer niet alleen een lezer, maar ook een getuige, belijder en uiteindelijk misschien een martelaar van de Bijbel werd?

Over de Docenten

Ds. Susanne Freytag

was vanaf 1996 verbonden aan de Evangelisch-Lutherse gemeente Groningen. Vanaf september 2016 dient zij de Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland. Zij was vele jaren lid van de Evangelisch-Lutherse synode en van de generale synode.

Ds Margo Jonker

werd na haar studie aan de Theologische Universiteit in Kampen, predikant in de gereformeerde kerk van Ter Apel en de Protestantse Gemeente van Zwolle. Sinds 2017 is zij predikant in Evangelisch Lutherse Gemeente te Zwolle. Pastoraat is haar bijzondere aandachtsveld.

Prof. dr. Markus Matthias

studeerde theologie en germanistiek in Göttingen, Tübingen, Jerusalem en Strasbourg, promoveerde in Erlangen (Habilitation in Halle a.S) en is sinds 2008 hoogleraar Lutherana aan de Protestantse Theologische Universiteit (nu gevestigd in Amsterdam en Groningen).

Ds. Willy Metzger

is predikant van de Evangelisch-Lutherse Gemeente het Gooi in deeltijd. Hij studeerde theologie in Heidelberg en Amsterdam en kwam vanwege de studie theologie in 1987 naar Nederland. Naast zijn werk als predikant is hij in dienst van de Universiteit van Amsterdam, als consultant voor ICT in Onderwijs en Onderzoek.

Ds Pieter Oussoren

studeerde theologie in Utrecht en diende verschillende protestantse en Lutherse gemeenten in Nederland. Hij is vooral bekend geworden als vertaler van de Naardense Bijbel en van de biografie van ds. Christian Führer uit Leipzig.

Ds. Klaas Touwen

is protestant predikant te Deil; voorheen diende hij vijf hervormde gemeenten, twee lutherse gemeenten en een gereformeerde kerk, werkte bovendien als justitiepredikant en doceerde theologie aan Hogeschool Windesheim. Hij is eindredacteur van Tijdschrift voor Verkondiging

Ds. Louisa Vos

is predikant van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Zutphen en Twente. Ze is lid van de Evangelisch-Lutherse Synode en voorzitter van het convent van predikanten en kerkelijk werkers, en op basis daarvan lid van de theologische commissie van de Evangelisch-Lutherse Synode. Tevens is zij als GZ-psycholoog werkzaam in de verslavingspsychiatrie.

Dr. Theo van Willigenburg

studeerde theologie en filosofie en promoveerde in Utrecht. Hij is emeritus hoogleraar wijsgerige ethiek en thans verbonden als onderzoeker aan de faculteit Religie en Theologie van de Vrije Universiteit. Daarnaast is hij cantor in de Lutherse Kerk van Apeldoorn.

